VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Valtioneuvoston maaseutupoliittinen selonteko (VNS 12/2025 vp)

maa- ja metsätalousministeriön asiantuntijalausunto liikenne- ja viestintävaliokunnalle, liite 6.3.2026

Antonia Husberg, neuvotteleva virkamies,
maa- ja metsätalousministeriö

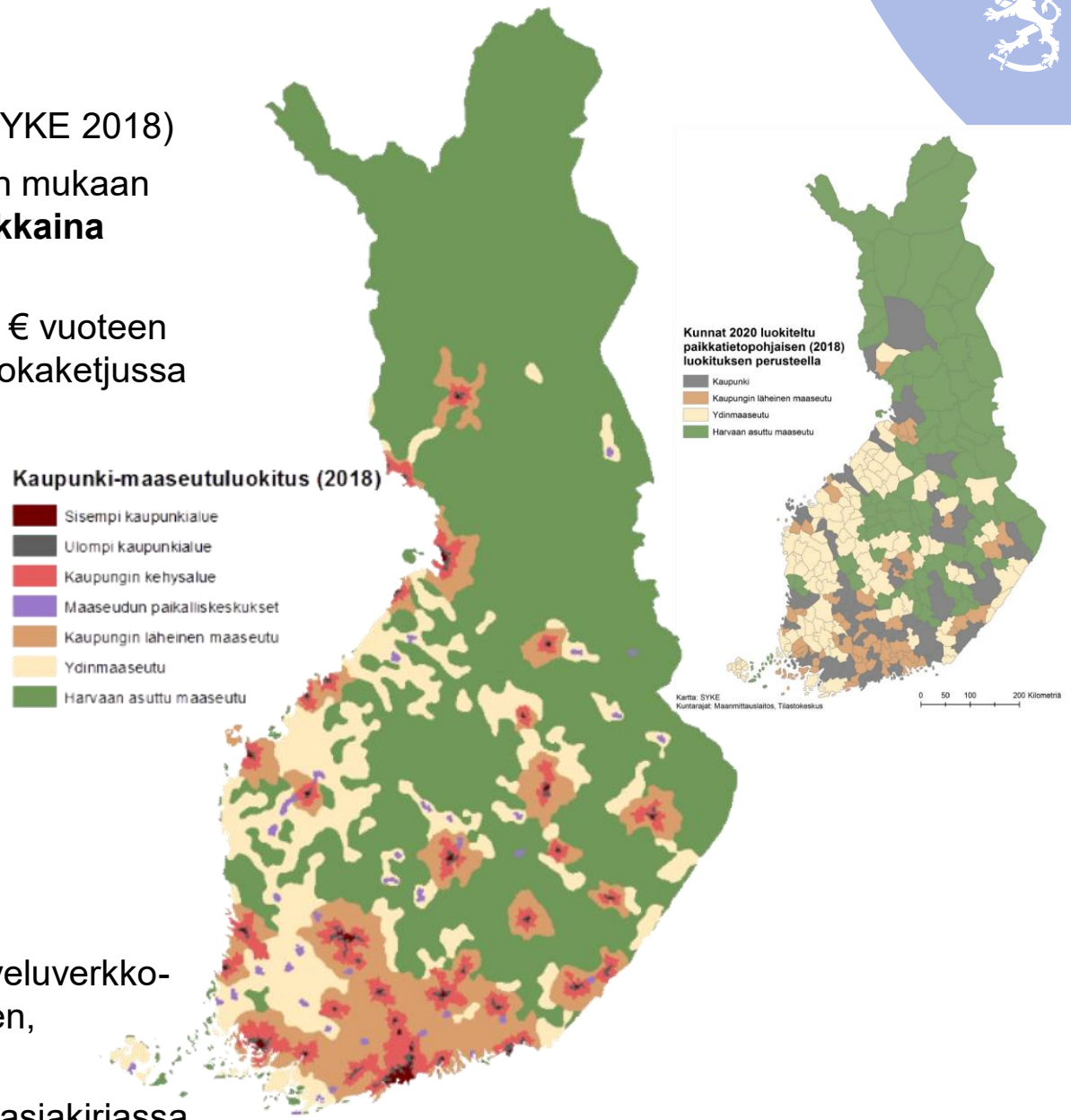
Tilannekuvan nostoja (yleiset)

- Maaseutumaiset alueet kattavat **95%** Suomen pinta-alasta. (SYKE 2018)
- Alueilla **35% yrityksistä** ja 40% kun maatilayritykset lasketaan mukaan sekä **26% väestöstä vakituisina** ja **>50% osa-aikaisina asukkaina** (noin 85 pv./v.) koko maan väestöstä.
- **Arvonlisäystavoitteita** esim. Biotalousstrategiassa + 26 Mrd. € vuoteen 2035 (vrt. 2019). Todennettua arvonlisäyspotentiaalia esim. ruokaketjussa +1,7 Mrd. €, metsäbiotaloudessa +15,6 Mrd. € vuoteen 2035. (Luonnonvarakeskus)
- **Jos väestökehitys jatkuu nykyisellään, vaikutukset voivat olla laajat** esimerkiksi työikäisen väestön (-135 000 hlöä) ja työpaikkojen (-40 000 työpaikkaa) vähenemisen myötä tulevan vuosikymmenen aikana. Väestö vaikuttaa työpaikkakehitykseen. (Makkonen ja Lehtonen 2025)

– **Vahvuuksina** mm. pk-yritysten monialaisuus, yrittäjyyden moninkertaisuus ja resilienssi, käytännönläheinen TKI-toiminta, kulttuuri ja yhteisölähtöisyys, luontolähtöisyys ja kansalaistoiminta.

– **Haasteina** mm. väestökehitys, osaamis- ja työvoimapula, palveluverkko-muutokset, rahoituksen saatavuus, alueellinen eriarvoistuminen, digitaalinen ja fyysinen saavutettavuus.

– Tarkempi tilannekuva lähteineen selonteon (VNS 12/2025 vp) asiakirjassa.

Tilannekuvan nostoja (LiV)

1. **Kaupungin läheisellä maaseudulla ja harvaan asutulla maaseudulla noin puolet kotitalouksista ja ydinmaaseudulla kaksi viidestä kotitaloudesta jää *edelleen* nopeiden yhteyksien ulkopuolelle.** (Luvut 3.5.5 ja 3.8)
   - Mobiiliverkon latausnopeuksissa **merkittäviä eroja** erilaisilla aluetyypeillä (Traficom 26.5.2025) ja esim. 100 Mbit/s 5G-verkon maantieteellinen kattavuus (maakunnittain) koko maassa on 18% ja vaihteluväli on 3%:sta (Lappi) 62%:iin (Uudellamaalla) (Traficom 30.6.2025). Operaattoreiden ilmoittama 100 Mbit/s latausnopeuden omaavan 4G-verkon kotitalouskattavuus 66% ja 5G-verkon osalta 43% harvaan asutulla maaseudulla (Traficom 26.5.2025).
2. **Liikenne- ja digiköyhyys ilmiöinä tunnistettu**. Kuvaavat arjen ja asioinnin haasteita eri ikäryhmissä, esim. sähköisten palveluiden käyttö edellyttää ensin fyysisiä palveluja (esim. valokuvaamo, poliisi, pankki, yhteys). (Luvut 3.1.1, 3.5.4., 3.5.5, 3.8)
3. **Paikallinen kansalais- ja vapaaehtoistoiminta** tärkeä laajakaistaverkon rakentamiselle maaseuduilla, mutta jos aktiivisten ja osaavien toimijoiden resurssi puuttuu jää paikka/seutu/alue kehityksessä jälkeen. (Luvut 3.3, 3.5.5 ja 3.7)
4. **Maa- ja metsätalous sekä ruoka-alan ja metsäbiotalouden ym. uudet arvoketjut** edellyttävät vakaita, nopeita tietoliikenneyhteyksiä ja luotettavaa infraa. Yhteydet ovat kriittisiä talouden rakenteiden uudistamiselle ja tuottavuuden kasvulle (älymaatalous, robotiikka ym.). (Luku 3.4)
5. **EU-rahoituksen merkitys on korostunut**: EU:n maaseuturahasto ja CAP-suunnitelmassa varattu 53 milj. euroa. Päättyy vuonna 2027. (Luku 3.5.5)
6. **Posti- ja mediapalvelujen muutosten vaikutukset väestön tiedonsaantiin maaseuduilla ja saaristossa huolestuttaa:** kokonaisvaikutuksista ei ole koottua arviota. (Luvut 3.5.4 ja 3.8)
7. **Yksityistiet ovat kriittinen osa** asumisen, yritystoiminnan, huoltovarmuuden, turvallisuuden ja varautumisen infrastruktuuria. Ylläpitoon kohdistuu kasvavia paineita (väestö, resurssit). (Luvut 3.5.6 ja 3.7)
8. **Maaseudun infralla ja suunnittelulla merkitystä kokonaismaanpuolustukselle** – sotilaallinen liikkuvuus ja kaksoiskäyttö. (Luku 3.7)

Selonteon visio vuoteen 2040

”Kehittyvät maaseutumme – turvallisen, toiveikkaan ja kestävästi elinvoimaisen tulevaisuuden tekemisen ja poliittisten ratkaisujen ytimessä.”

- Tavoitetila 2040:

  Suomessa on digitaalisesti ja fyysisesti saavutettava,
  taloutta uudistava ja kestävästi elinvoimainen,
  palveluiltaan luova, tulevaisuuteen uskova maaseutu,
  jonka ihmisiä, yhteisöjä, kulttuuria ja yrittäjyyttä arvostetaan.

  Maaseutupoliittinen järjestelmä, yhteiskunnallinen maaseututieto, maaseutuvaikutusten arviointi ja siihen pohjautuva politiikka ja jouheva hallinto vahvistavat toimijuutta maaseudulla.

➢ **Miten maaseutu toimii vaikuttaa ruokapolitiikkaan, metsäbiotalouteen, ym. arvoketjuihin, arvonlisäystavoitteisiin sekä luonnon tilaan, huoltovarmuuteen ja kokonaisturvallisuuteen.**

Nostot luvusta 5: poikkihallinnolliset tavoitteet ja suositukset (LiV)

Suositus 1 – kansalaisten ja alueellisen yhdenvertaisuuden varmistaminen ja digitalisaatiotavoitteiden saavuttaminen

Kaupunkien ja maaseutumaisten alueiden välisen digitaalisen kuilun kaventaminen.

Laajakaistarahoituksen tarve seuraavalla EU-rahoituskaudella (vrt. EU-maaseuturahasto, CAP-suunnitelma 2023-2027).

Yleispalveluvelvoitteen tarkistaminen.

Toimilupien laatu- ja kapasiteettivelvoitteiden arviointi verkkotoimilupien yhteydessä 2030-luvun alussa – vastaamaan maaseudun elinvoiman uudistamisen tarvetta.

Suositus 2 – liikkumisen, liikenteen ja logistiikan edellytysten vahvistaminen

Kestävän liikkumisen, liikenteen ja logistiikan turvaaminen maaseudun väestön ja elinkeinojen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla, tietopohjaisesti Liikenne 12-suunnitelmaa noudattaen ja huomioimalla palveluverkon alueellinen keskittyminen ja peruspalveluiden saatavuuden turvaaminen, kun valtio määrittelee alueellisen liikenteen tavoitteellista vähimmäistasoa.

Poikkihallinnollisen, eri viranomaisten välinen yhteistyö ja koordinaatio julkisesti tuettujen henkilöliikenne-palvelujen osalta.

Liikenteen infran kaksoiskäyttö.

Suositus 3 – yksityisteiden kunnon parantaminen

Liikenne 12 –rahoitusohjelman mukaisesti.

Talouden, huoltovarmuuden ja varautumisen vahvistaminen.

Yksityistiestön kunto ja käytettävyys.

Suositus 4 – saaristoliikenteen varmistaminen myös poikkeusoloissa

Saaristolain uudistus ml. yhteysalusliikennettä koskevat säännökset.

Yhteysalusliikenteelle yhtenäiset järjestämisperusteet ja reittikohtainen palvelutaso.

Maantielauttojen ja –lossien, yhteysaluksien, yksityistielossien ja –lauttojen toimivuus normaali ja poikkeusoloissa.

Suositus 14 – yleishyödyllisten välttämättömyyspalveluiden (SGEI) saatavuus ja saavutettavuus

Euroopan komissio korostaa SGEI-palveluiden roolia sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden sekä huoltovarmuuden ja ilmastotavoitteiden edistämisessä.

Kriittisimpiä harvaan asutuilla alueilla, ydinmaaseudulla ja saaristossa.

Mm. posti- ja postin-jakelupalvelut, polttoainejakelu, tietoliikenneyhteydet sekä henkilöliikennepalvelut.

Yleispalveluvelvoitteiden muutosten *maaseutuvaikutusten arviointi*.

Suositus 22 – maaseutujen systemaattinen tunnistaminen ja huomioon ottaminen politiikan suunnittelussa ja toimeenpanossa kaikilla hallinnonaloilla:

maaseutuvaikutusten arviointi.

Poikkihallinnollinen valmistelu ja osallistava prosessi

- Laadittu maa- ja metsätalousministeriön johdolla **poikkihallinnollisesti** (SM, PLM, VM, OKM, LVM, TEM, STM, YM).
- Laaja sidosryhmien ja kansalaisten **osallistaminen** (n = 2 400) ja lausuntokierros (n = 217).
- Selonteko ulottuu vuoteen 2040 ja **ylittää hallituskaudet.**
    - Asiakirja koostuu tilannekuvasta, visiosta, poikkihallinnollisista tavoitteista (5 kpl) ja suosituksista (23 kpl), joita tarkennettu lausuntopalautteen pohjalta.
- Asiakirja toimii **strategisen päätöksenteon tukena.**
- **Se täydentää muita kansallisia strategioita** tarkentamalla alueiden eriytymiseen liittyviä erityiskysymyksiä ja antamalla maaseutumaisten alueiden viitekehyksen eri tavoitteiden toteuttamisen edellytyksille.
- **Poliittiset linjaukset tehdään hallitusohjelmien yhteydessä, ja yksityiskohtaiset rahoituspäätökset tehdään julkisen talouden suunnitelmien ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen puitteissa.**
- **Poikkihallinnollinen toimeenpanosuunnitelma muotoillaan vuoden 2026 loppuun mennessä Eduskunnan kirjelmän pohjalta.**

Kiitos.

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET